

Bibliografia bàsica sobre les TIC per al Desenvolupament Humà

Elena Vuolo

Des que en 2001 el PNUD va publicar el primer informe sobre la relació entre TIC i Desenvolupament Humà, diversos instituts d'investigació econòmica i agències internacionals de cooperació han promogut i dut a terme estudis sobre la perspectiva de desenvolupament rural i urbà en els Països en Vies de Desenvolupament (PVD) emprant les TIC com una eina més.

La majoria de les fonts bibliogràfiques es referixen a manuals, llibres i documents de treball que només s'han difós per la web. A fi d'agrupar i ordenar el material disponible, en els últims cinc anys s'han dut a terme diverses iniciatives per a preservar i difondre l'experiència d'investigació acumulada. Entre elles destaquen biblioteques virtuals com la de la Fundació *Digital Dividend* (<http://www.digitaldividend.org>) i bases de dades en què es poden trobar casos d'estudi i bones pràctiques. D'altra banda, es pot comptar amb referències bibliogràfiques en línia, és a dir, material que no es pot descarregar i consultar *off line*. Dit això, la majoria d'aquests documents fa referència a investigacions que grups d'avaluació i supervisió en línia duen a terme, com és el cas del grup d'avaluació Bellanet (<http://www.bellanet.org/leap/>).

És interessant destacar –entre les diverses referències bibliogràfiques– els manuals sobre l'avaluació de projectes de desenvolupament a través de les TIC. Hi ha diverses propostes per a formular un marc lògic d'avaluació d'impacte que permeti avaluar la complexitat multidimensional dels efectes produïts per la introducció de noves tecnologies. També es pot comptar amb publicacions que tracten assumptes més tècnics, avaluant resultats d'investigació i experimentació de les aplicacions en laboratori i després en el camp, a l'hora de plantejar els projectes. A més, hi ha multitud de referències sobre anàlisi de casos d'estudi i lliçons apreses en els projectes.

La limitació d'aquest tipus de publicacions és que s'ofereix informació sobre l'èxit o del fracàs dels projectes només tenint en compte els fets contingents de cada experiència, sense aconseguir estructurar i sintetitzar les lliçons apreses en un únic marc d'avaluació que pugui aplicar-se de forma general a altres experiències.

Finalment, moltes de les publicacions de referència es poden descarregar de la web i queden com un producte d'investigació “dinàmic”, ja que poden comptar amb materials adjunts i actualitzats.

Manuale Tècnics

MENOU M: "Measuring the Impact of Information on Development", Edicions IDRC, 1993.

Aquest manual és el resultat d'un projecte d'investigació que intenta donar una resposta a dos preguntes corrents en la formulació i implementació dels projectes de TIC: Quina és la contribució de les activitats de la informació al desenvolupament? i com poden ser determinades?

El projecte d'investigació es va dur a terme en dos fases: La primera va consistir en una conferència en línia promoguda per l'Institut canadenc d'estudis sobre el desenvolupament (IDRC), en la que van participar especialistes privats, del govern i dels sectors acadèmics a Amèrica del Nord, Europa, Carib, Amèrica Llatina i Orient Mitjà. L'objectiu va ser identificar els eixos de les avaluacions d'impacte en els projectes de TIC: els avantatges a curt i a llarg termini significatius que resulten de les diverses classes d'activitats de la informació; els paràmetres significatius, o indicadors, qualitius i quantitius, pels quals estos avantatges podrien ser determinades; els procediments que permetrien reunir informacions en brut rellevants; els mètodes pels quals els indicadors suggerits podrien ser calculats.

En la segona etapa, el resultat de la conferència va ser revisat en un taller on es van examinar la validesa i l'aplicabilitat dels models i dels mètodes teòrics que s'havien proposat en la conferència, formulant un marc global per a provar els resultats en la pràctica en els PVD. Per a aquells que volen treballar en l'avaluació dels projectes de TIC per al desenvolupament aquest manual és una referència molt ben estructurada. A més, té diversos punts forts: no és reduccionista, il·lustra la integració entre els models tradicionals d'avaluació (com l'anàlisi de cost-eficiència) i les formulacions metodològiques més recents i enfocades sobre les TIC.

PNUD: "Informe sobre el Desenvolupament Humà. Posar l'avanç tecnològic al servei del desenvolupament humà", Mundiprensa, 2001

Cada any el PNUD publica un informe sobre l'estat del desenvolupament humà: en 2001 la publicació es va centrar en les repercussions de les iniciatives de TIC en el desenvolupament dels PVD en la lluita contra la bretxa digital. L'informe comprèn diversos temes tant tècnics com de política internacional: les estructures reguladores, les aliances entre el sector públic i el privat, els plans de finançament, el suport i la capacitat d'indole comercial, la formació de recursos humans, la creació de contingut, les xarxes de difusió i l'assistència tècnica; en tots els casos, amb una clara orientació cap al desenvolupament humà.

MC CONNELL P: "Measuring the Impact of Information on Development: Overview of an International Research Program", Edicions IDRC, 1995.

Aquesta publicació és la continuació del primer treball dut a terme per l'investigador Menou i presentat en el llibre que així s'ha inclòs en la ressenya bibliogràfica.

Mc Connell identifica tres raons per les quals és important perseguir la investigació en relació amb l'impacte de les TIC en el desenvolupament: una demostració més convincent dels avantatges de les TIC podia animar a països en vies de desenvolupament a millorar la gestió dels seus recursos en termes d'informació. Una comprensió més clara de la relació entre els *inputs* i *outputs* del projecte i els resultats podia millorar el disseny dels sistemes i dels serveis d'informació i comunicació.

L'objectiu del programa d'investigació, per tant, és idear i aplicar una metodologia per a mesurar els avantatges i l'impacte de la informació en el desenvolupament.

FUCHS R: "If you have a Lemon, Make Lemonade: A Guide to the Start-up of the African Multipurpose Community Telecentre Pilot Projects", Edicions ACÀCIA, 1997.

La idea del programa ACÀCIA de l'IDRC va aparèixer després d'algunes reunions sobre la societat d'informació que es van dur a terme en uns països d'Àfrica del Sud. En la base hi ha una xarxa d'investigadors procedents d'universitats d'economia i enginyeria d'Àfrica amb l'objectiu de demostrar com les TIC poden permetre a comunitats solucionar els seus problemes de desenvolupament.

Aquest manual formula i explica els procediments estratègics per a plantejar i gestionar els telecentres comunitaris. Estableix un marc de coneixement capaç d'identificar les polítiques, les tecnologies i les metodologies instrumentals per a promoure l'ús eficaç de les TIC dels telecentres en els sectors de població marginats, com les dones. A més, sintetitza experiències d'altres programes per a formular recomanacions en la posada en pràctica.

Casos i lliçons apreses

GRUP D'INVESTIGACIÓ D'INFODEV: "Lessons Learned From Seventeen InfoDev Projects - ICT for Development - Contributing To the Millennium Development Goals", Edicions especials del Banc Mundial, 2004

Infodev és un programa del Banc Mundial pensat per a ajudar a països en vies de desenvolupament i als seus socis internacionals a utilitzar la informació i la comunicació d'una forma àmplia i eficaç com a eines de la reducció de la pobresa i del desenvolupament econòmic sostenible. Així es fa referència a l'última edició de l'informe anual sobre les lliçons apreses en l'execució dels projectes de TIC. L'objectiu d'aquest document és monitorejar els avanços de les iniciatives en TIC, destacant les que queden com a referències en termes d'impacte produït i de límits en la lluita contra la pobresa